

Úvod do psychologie

PhDr. David Kuneš, Ph.D.

24.9.2010

Studium psychologie

- stále větší množství studentů (4 katedry psychologie, stovky absolventů ročně)
- složitější uplatnění hotových odborníků
- nutnost aktivního přístupu už od začátku
- pozor na propojení mysli a těla!

Studium psychologie

- bakalářské vs. magisterské (výhody, nevýhody)
- rozdělení studia do dvou cyklů:
  - 1. cyklus - více teoretický, obecný (1. – 6. semestr)
  - 2. cyklus - praktické aplikování poznatků z 1. cyklu (7. – 10. semestr)

Dělení psychologických oborů

- Základní - teoretické
- Biologická psychologie
- Obecná psychologie
- Vývojová psychologie
- Psychologie osobnosti
- Sociální psychologie
- Psychologie životního prostředí
- aplikované - praktické
- Klinická psychologie
- Poradenská psychologie
- Pedagogická psychologie
- Psychologie práce, organizace a řízení
- Forenzní psychologie

speciální psychologické disciplíny

Psycholingvistika, psychometrika, metodologie, psychodiagnostika

Studium psychologie

- Motivace ke studiu psychologie?
  - touha po vzdělání
  - snaha vyniknout nad ostatními
  - doplnění předchozího vzdělání o další rozměr (medicína, fyzioterapie, práva ...)
  - vidina teplého místečka a snadného výdělků

- Jaký motiv podle vás převládá?

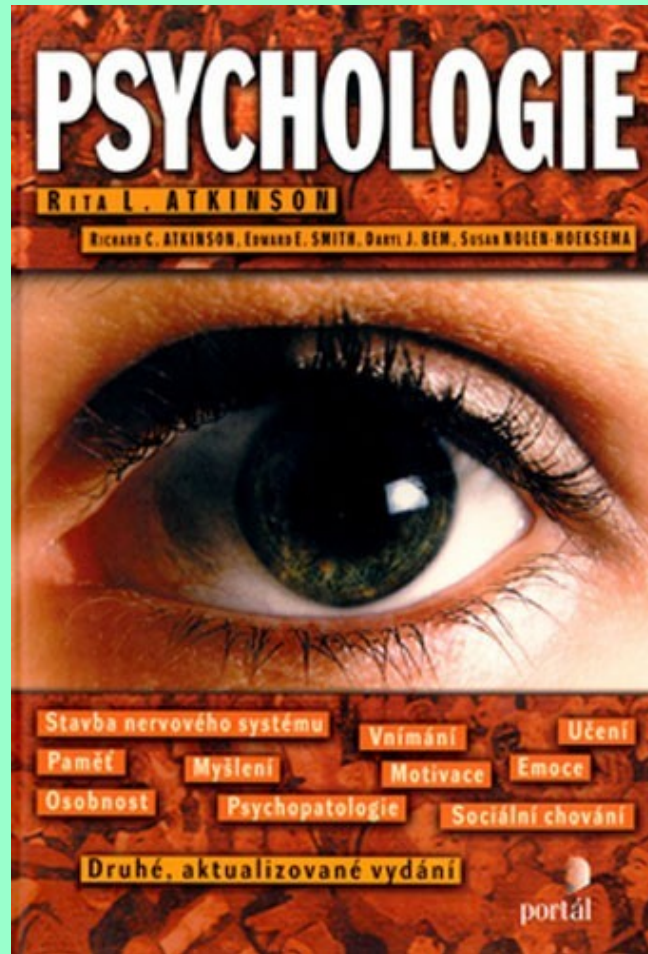
Úvod do psychologie - cíle

- podnítit zájem
- Osvojení vědeckého způsobu uvažování (kritického myšlení)
- Obecný přehled o psychologii jako vědě

Úvod do psychologie - požadavky

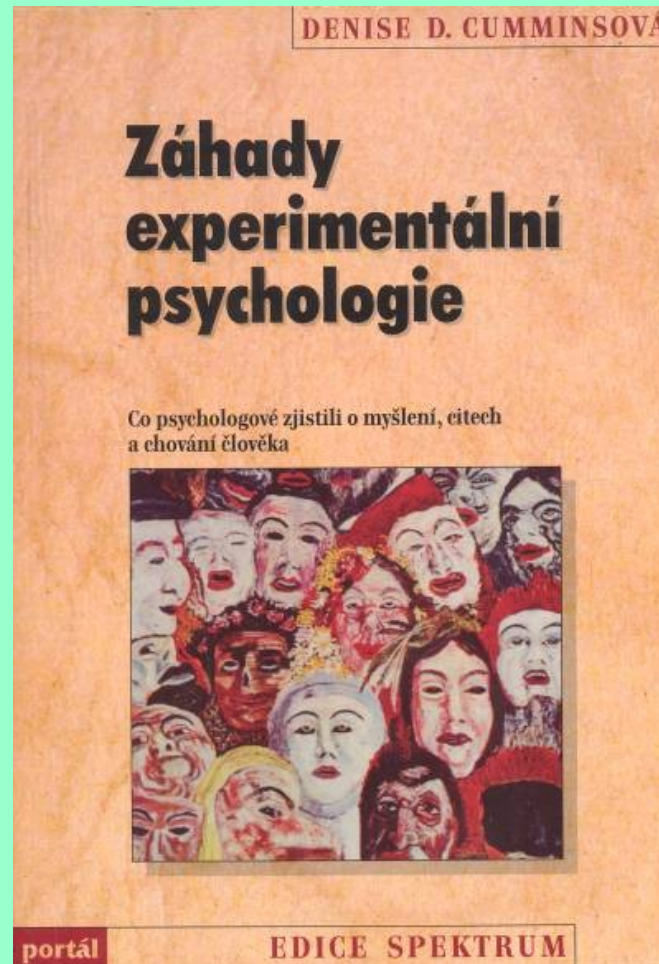
- znalost základní psychologické literatury (knih i časopisů)
- Ukončení – kolokvium: písemný test z toho, co zaznělo na přednáškách + několik otázek z knihy ***Psychologie*** od manželů Atkinsonových a dalších doporučených knih

Psychologie – Atkinson a kol.

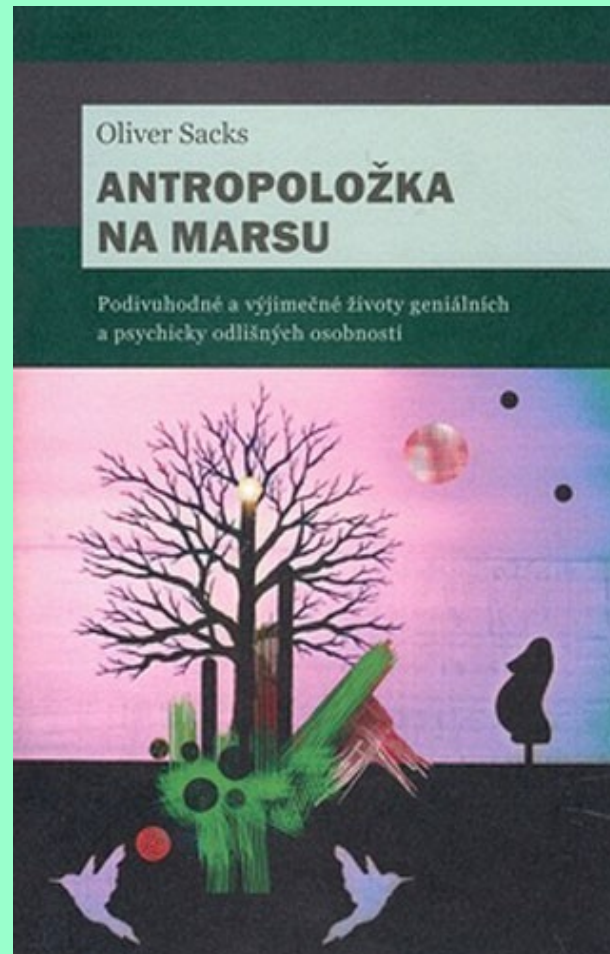
Záhady experimentální psychologie - Cumminsová

Sebepoznání

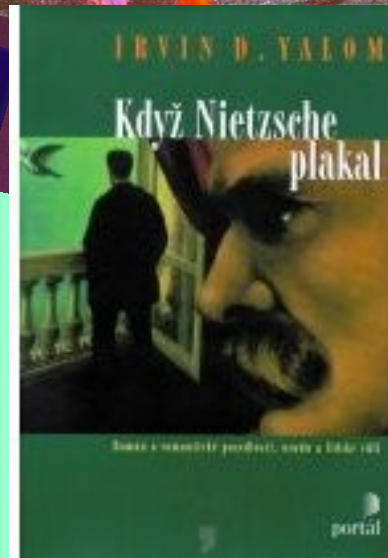
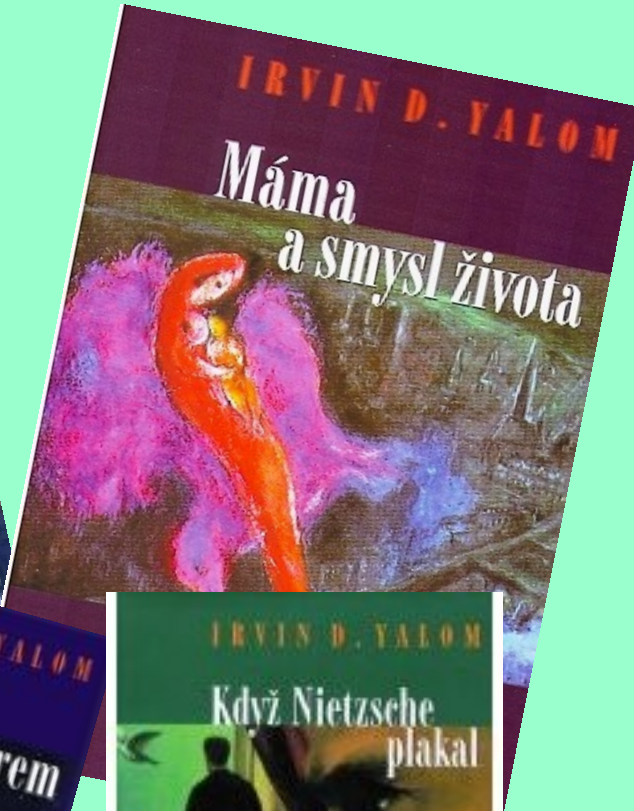
Antropoložka na Marsu – Sacks

Muž, který si pletl manželku s kloboukem – Sacks

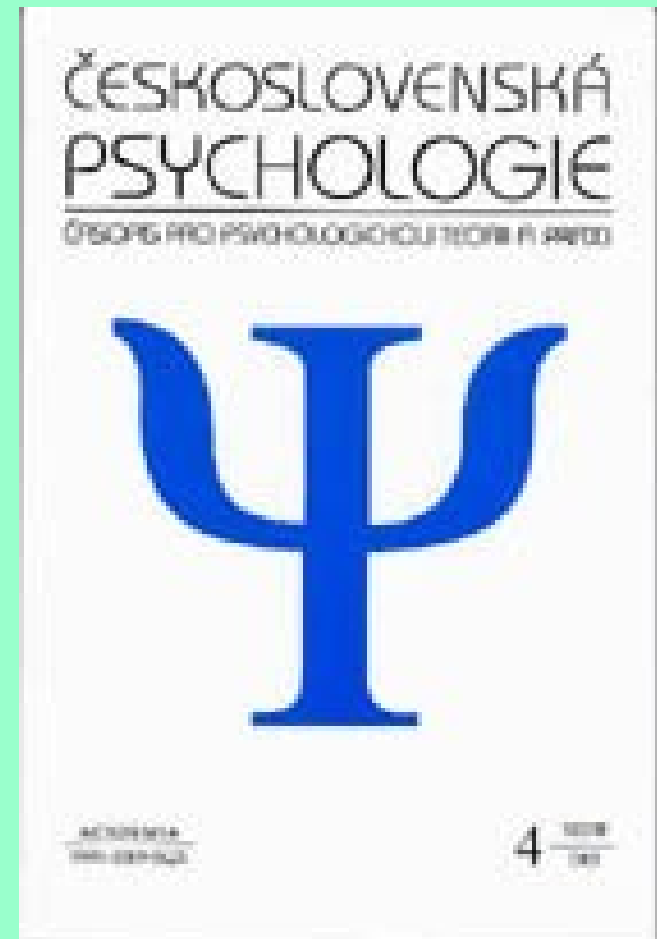

Yalom

Časopisy

Studium pramenů

- ověřování informací – nutnost dohledávat informace u zdroje!
- díky překladům, nepochopení a zestručňování se informace zkreslují
- cvičení

Charakteristiky vědecké publikace

- 1) Kniha musí projít recenzním řízením
  - **lektor** (recenzent) – ověřuje vědeckou úroveň práce, popř. navrhuje přepracování
  - uvedeno v úvodu knihy

Lektoroval: prof. PhDr. Stanislav Kratochvíl, CSc.

© David Kuneš, 2009

Portál, s. r. o., Praha 2009

ISBN 978-80-7367-541-7

Charakteristiky vědecké publikace

- 2) V textu jsou uvedeny odkazy na literární zdroje – tzv. **citace**

srovnávání tedy nezřídka pomáhá udržet nebo posílit pozitivní sebeobraz (Wood, Wilson, 2003).

Ještě jiným principem vedoucím nepřímo k sebepoznání může být *identifikace*. Děti (ale nejenom ony) se obvykle „vidí“ v lidech, k nimž mají kladný vztah, a naopak se nechtějí podobat těm, ke kterým chovají záporné pocity. Je to patrné zejména u velmi malých dětí, které se pokoušejí identifikovat většinou s rodičem stejného pohlaví (Vágnerová, 2000).

Charakteristiky vědecké publikace

3) Seznam použité **literatury** na konci knihy:

Literatura

- Balint, M. (1999). *Lékař, jeho pacient a nemoc*. Praha: Grada.
- Beck, A. (1997a). Cognitive Therapy: Reflections. In: Zeig, J. (ed.), *The Evolution of Psychotherapy – The Third Conference*. New York: Brunner/Mazel, 55–67.
- Beck, A. (1997b). Discussion by Aaron Beck, M. D. In: Zeig, J. (ed.), *The Evolution of Psychotherapy – The Third Conference*. New York: Brunner/Mazel, 79.
- Beck, A. (2005a). *Kognitivní terapie a emoční poruchy*. Praha: Portál.

Charakteristiky vědecké publikace

4) Kniha vyšla u nakladatelství zaměřeného na psychologické **vědecké** publikace:

- **Portál** <http://www.portal.cz/>
- **Triton** <http://www.tridistri.cz/webshop/>
- **Grada** <http://www.grada.cz/>
- **Galén** <http://www.galen.cz/idistrik/vydav/>
- **Academia**
<http://www.academia.cz/>
- Různá menší nakladatelství - **Cesta, Práh**

Charakteristiky vědecké publikace

5) Na knihu odkazuje vědecká **autorita**:

- doporučení na přednášce
- seznamy doporučené literatury v odborných učebnicích

Literatura doporučená k dalšímu studiu:

Beck, A. (2005). *Kognitivní terapie a emoční poruchy*. Praha: Portál.

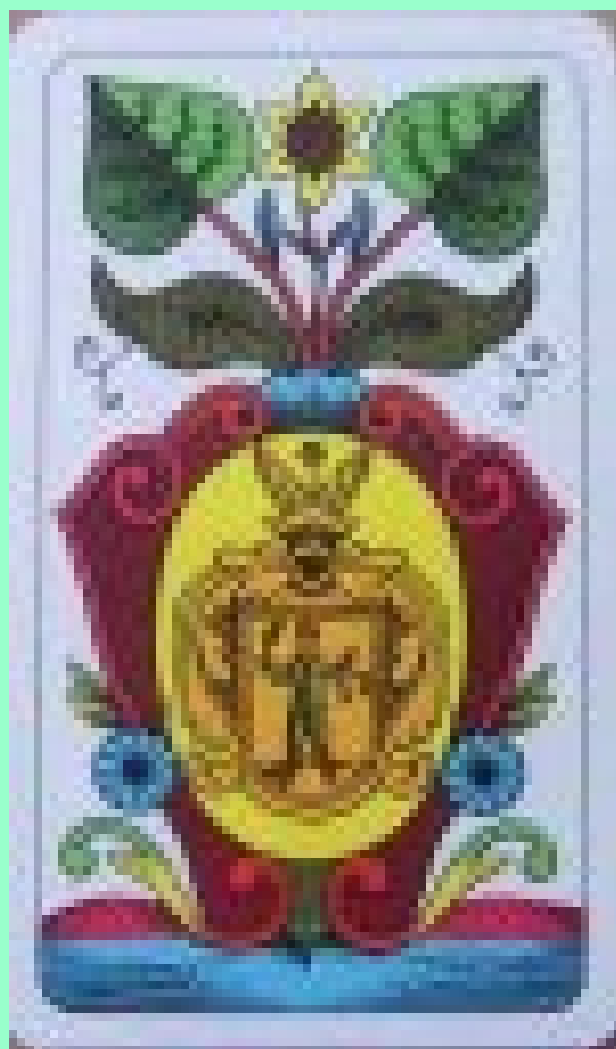
Ellis, A., MacLaren, C. (2005). *Racionálně emoční behaviorální terapie*. Praha: Portál.

Možný, P., Praško, J. (1999). *Kognitivně-behaviorální terapie – úvod do teorie a praxe*. Praha: Triton.

Praško, J., Možný, P., Šlepecký, M. a kol. (2007). *Kognitivně behaviorální terapie psychických poruch*. Praha/Kroměříž: Triton.

vědecká x nevědecká metoda

vědecká:

- Systematičnost
- Ověřitelnost
- Opakovatelnost
- Objektivita

nevědecká:

- Nahodilost
- Nelze jednoduše ověřit ani vyvrátit (je třeba věřit)
- Jednotlivé zkušenosti
- Subjektivní hodnocení

System věd – dělení podle metody

Empirické/přírodní

- matematika
- biologie
- lékařství
- geologie
- chemie

Humanitní/společenské

- filologie
- sociální vědy
  - sociologie
  - ekonomie
  - religionistika
- kulturní vědy
  - **psychologie**,
filozofie,
antropologie,
teologie ...

System věd – dělení podle metody

Empirické/přírodní

- Exaktní (přesné)
  - formulují obecně platné zákony, pravidla
- objektivní
- Hlavní metody:
  - pozorování
  - experiment

Humanitní/společenské

- Pravděpodobnostní (méně přesné)
  - formulují pravidla založená na pravděpodobnosti
- intersubjektivní – shodná výpověď více jedinců
- Hlavní metody:
  - pozorování, experiment
  - rozhovor, dotazník
  - analýza produktů

Postavení psychologie v systému věd

- Řadí se ke společenským vědám
- Čerpá z/je ovlivněna matematikou (statistikou), lékařskými vědami, sociálními vědami (sociologií) a filozofií a některé z nich zpětně ovlivňuje

Psychologie jako vědní obor

- **Psychologie** je věda, která studuje lidské chování a prožívání.

nebo lépe

- **Psychologie** je věda, která studuje lidské chování, mentální procesy a tělesné dění, včetně jejich vzájemných vztahů a interakcí.

Cíle psychologie

1) **popsat** různé projevy chování a duševního dění

- K tomu se používají (nejen) následující metody:
  - a) pozorování
  - b) rozhovor
  - c) experiment
  - d) diagnostické testy

Cíle psychologie

2) vysvětlit lidské chování a prožívání

- vytváření **psychologických teorií** – souvislých soustav hypotéz, názorů a přesvědčení, které umožňují vysvětlit data získaná psychologickými metodami
- množství rozličných teorií je dáno tím, že lidské chování a prožívání je velmi složité

Cíle psychologie

3) **předvídat** (predikovat) lidské chování a prožívání

- složité, protože předvídání dějů může ovlivnit jejich průběh (**sebenaplňující proroctví**)

Cíle psychologie

4) zvyšování lidské spokojenosti a zdraví

Charakteristiky dobrého psychologa

- Cvičení:
rozdělit do dvojic – vyberte si člověka, kterého neznáte
- jeden se pokusí získat co nejvíce informací o tom druhém – po 8 minutách se vystřídejte
- Co pomohlo, aby se ten druhý rozpovídal?

Charakteristiky dobrého psychologa

1) umění naslouchat

- opravdový zájem
- schopnost vcítění se (empatie)
- nevnučování vlastního názoru/zkušeností, přijímání druhého člověka takového, jaký je
- bez předchozího/průběžného stereotypního vnímání druhých (předsudků)

Charakteristiky dobrého psychologa

2) znalost svých limitů/omezení – sebepoznání

- projekce – promítání svých osobních vlastností na druhého
- přeceňování svých schopností

Charakteristiky dobrého psychologa

3) ochota neustále se vzdělávat a učit se něčemu novému

- vzdělání nekončí formálním ukončením studia, je třeba být neustále v kontaktu s novinkami v oboru
- výcviky, vzdělávací kurzy, atestace ...

Charakteristiky dobrého psychologa

4) tvořivost

- tvořivost lze rozvíjet, není determinována pouze dědičností
- na VŠ malé rozdíly mezi studenty ve schopnosti zapamatovat si – důležitá je schopnost tvořivě novým způsobem poskládat staré poznatky

Charakteristiky dobrého psychologa

5) morální zralost

- osvojením různých dovedností získává psycholog moc nad druhými lidmi (může je snadno ovlivnit)
- měl by si toho být vědom a neustále zohledňovat etický aspekt

Charakteristiky dobrého psychologa

6) duševní hygiena

- umění odpočívát
  - Aktivní odpočinek
  - Pasivní odpočinek
  - Schopnost relaxace

Tituly

- Akademické – Bc., Mgr., PhDr., ...
- Akademicko-vědecké – Ph.D., CSc., DrSc., DSc., ...
- Vědecko-pedagogické – asistent, odborný asistent, docent (zkratka doc.) a profesor (prof.)

Akademické hodnosti

student **Jan Novák**

- nastoupil do magisterského studijního programu psychologie – po pěti těžkých letech se stává **magistrem** (Mgr.)

Akademické hodnosti

Mgr. Jan Novák

- se může rozhodnout vystudovat ještě práva
- po pěti letech studia se stává

Mgr. et Mgr. Janem Novákem

- oslovujeme stále pane magistře
(titul získaný jako první bývá blíže jménu)

Akademické hodnosti

Mgr. Jan Novák

- Se rozhodne podstoupit rigorózní řízení
  - napíše rigorózní práci (cca. 100 stran)
  - zaplatí x Kč poplatek
  - práci obhájí a vykoná rigorózní zkoušku
- a stává se **PhDr. Janem Novákem**, jehož oslovujeme „pane doktore“

Akademicko-vědecké hodnosti

PhDr. Jan Novák

- nastoupil do doktorského studijního programu:
- studoval 4 roky (v př. dálk. studia až 7 let)
- sepíše a obhájí dizertační práci a stává se

PhDr. Janem Novákem, Ph.D.

- oslovujeme stále „pane doktore“

Akademicko-vědecké hodnosti

PhDr. Jan Novák

- dříve narození Nováci obhajovali kandidátskou práci a stávali se **kandidáty věd:**

PhDr. Jan Novák, CSc.

Akademicko-vědecké hodnosti

Mgr. Jan Novák
(jiná varianta)

- Se rozhodne přímo studovat doktorské studium a po jeho absolvování se stává

Mgr. Janem Novákem, Ph.D.

- Jak ho budeme oslovovat?

Vědecko-pedagogické hodnosti

PhDr. Jan Novák, Ph.D.

- pokračuje ve vědecké kariéře a dříve či později splní všechny podmínky k vykonání habilitačního řízení
- Po jeho úspěšném zakončení se stává **doc. PhDr. Janem Novákem, PhD.**
- oslovujeme pane docente

Vědecko-pedagogické hodnosti

doc. PhDr. Jan Novák, Ph.D.

- má už jen poslední možnost kam postoupit
- na základě rozhodnutí akreditační komise a vědecké rady podstupuje profesorské řízení
- stává se profesorem:

prof. PhDr. Jan Novák, PhD.